

Kanıbek İmanaliyev (1969)

Kanıbek İmanaliyev, 1969 yılında Kemin ilçesindeki Kayıñdı köyünde doğdu. 1993 yılında günümüzdeki Uluttuk Üniversitenin İletişim bölümünü bitirdi. 2000 ve 2005 seçimlerinde Millet Vekili oldu.

Hikaye

BEYİT ÜSÜNDÖĞÜ MAHABAT / MEZARIN ÜZERİNDEKİ AŞK

Bul coluguşuuga Canteñir canına tınçtıq berbey şaşılıp keldi. Akırkı uçurda Aruuzadanı altı ömür berse da arılbas armanga batıp, can sırn sanaaga katıp, köñülünö kökürök küygön muñ çaçıp sağınçu boldu. Özgöçö anın birde cazgı köktömdöy, birde süt emgen bala cıttangan keremet cıtı eñsetet. Al çok cerde oşol taanış cıt cıttalıp kalçuday ele iskep dem alçu boldu. Kañça ıret soguş saparına çıgıp, kündöp tündöp col cürüp özünün Ata Curtun sağinganda cıtooç kılıp bir tutam şıbak ala cürçü. Çındap sağinganda oşol şıbaktı cıttap, anın kañşaardı ördögön cıtına bir çümküüp alar ele. Düynödö şıbaktın cıttınday cıpar cıt çok bolso kerek dep oyloçu. Azır Aruuzadanın canında şıbak cıt eç nersege tatıbayt tarizde. Tez ele cetip, tez ele cıttagısı kelet. Canzaadasın öpköndön da cıtoo bir keremet taasir berip, demi delbirep, közü tumandap, başı aylanıp, ünü kargıldanıp, canı cırgap bir özünçö keremet sezimderge bölönöt. Aruuzadanın mandayınan, saamayınan, tamagınan, moynunan, celkesinen da ańkıgan oşol cıpar cıt kelet. Birde oozunan çıkkın ilebinen kelip catkanday. Bir cerin cıttasa bir ceri kalıp kalçuday cıttagılayt. Aruuzada, kudum biröo üyrötüp koygonsup, baatırı emne kılssa oşogo köñüp, baarına oyundagıday bolup tiyip beret. Ayrıkça, Aruuzadanın uuz kökürögünön kudum cazdagı köktömdöy süt cıttanganda, Canteñir akıldan adaşat. Özü eñsep cürgön imırkayının süt cıtın tapkanday bolot. Uşu alatın kızına ele baş koşso uul töröp berçüdüy sezilet. Oşogo işenet. Kudayınday işenet. Kañça ıret akılı sezimine aldırıp, Aruuzadanın inak süttöy cıлуу koynuna kolun salıp barıp, anan es-akılına kelip toktodu. Bir çeti Aruuzadanı ayadı. Bir caginın baatır katarı sözünö turdu. Mına oşol kızıl calm bulgalap kızığım kılga baylagan küngö az ele ubakit kaldı.

Taş beyitterdin arasınan erbeyip Aruuzadanın karaanı köründü. Tiği biyiktigi boz üydöy bolgon kök taştın túbündö birdemelerdi koburap catkan tarizde. Canteñirdin kelatkanın baykasa da, baykamaksanga salıp, kız kaadasın kıldı. Emneni koburap catgı eken? Dağı ele eldin beykut-tugun, cerdin tınçtıgın, calgız tuyak imırkayının amandığın tilep catsa kerek. Biyik taşka sıyınsa ünü Kudayga tezireek cetçüdey Aruuzada mına uşul kök kaşka taşka kelet köbünçö.

Canteñir can sırn özü minip cürgön Kulagerden da çaşırgısı kelet. Anı ıldıy eñkeyişke tuşap koyup, özü Aruuzadaga kötörüldü. Aga cete bergende köringön çokpu degendey artın karasa anı şekşigendey, antmek tügöl "Baatırız duşmandın kızı menen cüröt" dep elge aytıp berçüdüy Kulager kulagin tikçiytip, özü mañkayıp karap turgan eken. Canteñir boloru boldu degendey, Aruuzadasına cakındap kalgan ele:

- Canıñız amanbı, Canzaadam?

- Al: Sizdey Baatır aman koyso, aman bolor edik,

Bir buluşmaya Canteñir canına rahatlık vermeden acele geldi. Son zamanlarda Aruuzada'yı altı ömür verse de kurtulmaz pişmanlık içine girip, can sırnını düşünüp, gönlüne göğsünü yakarcasına kederii saçıp özler oldu. Özellikle onu bir de bahar yeşilliği gibi, bazen süt emen çocuk kokan güzel kokusu çeker. O yok zamanda o tanıdık kokunun kokusu sanki burnuna gelecek gibi derin derin nefes alır oldu. Kaç kere savaş seferine çıkıp, günler-geceler boyu yol yürüyüp kendisinin Ata Yurdunu özlediğinde koklamak amacıyla bir avuç dolusu kir pelini otunu yanında taşırdı. Çok özlediğindne o pelin otunu koklayıp onun geniz yaran kokusunu doyasıya koklardı. Dünyada pelin otunun kokusu kadar miss koku olmasa gerek diye düşünürdü. Şimdi Aruuzada'nın yanında pelin kokusu hiçbir şey gibi geliyor. Çabucak gidip, çabucak koklayası geliyor. Can sevgilisini öpmekten ziyade koklaması çok güzel bir tesir veriyor; nefesi boğulup, gözleri kamaşıp, başı dönüp, sesi titreyip, rahatlayıp kendince çok güzel bir duygular içinde kalır. Aruuzada'nın alınından, saçlarından, gırtlığından, boynundan, sırtından da genzi yaran o mis koku geliyor. Bazen ağızından çıkan nefesle

Bir yerini koklasa bir yeri eksik kalır gibi kokluyor. Aruuzada da ona birisi öğretmiş gibi Bahadırı ne yapsa ona razı olup her şeyi gönlünce yapıyordu. Özellikle Aruuzada'nın temiz göğüslerinden gelen bahar yeşilliği gibi süt kokusu, Canteñir'in aklını başından alıyordu. Sanki hayal ettiği çocuğun kokusunu kokluyordu. Alat kızıyla evlenirse erkek çocuğu olacak gibi hissediyor ve buna Tanrısına inandığı gibi inanıyordu. Kaç kere aklını hisesine kapıtararak Aruuzada'nın taze süt gibi sıcak koynuna elini koyacakken sonra da aklına gelip durdu.

Bir taraftan Aruuzada'ya acıdı. Diğer taraftan da bahadır olarak sözünü tuttu. İşte o güne de az kaldı. Taş mezarlıkların arasında Aruuzada'nın gölgesi göründü. Yüksekliği ev gibi olan mavi taşın altında bir şeyleri fisıldıyor gibi, Canteñir'in geldiğini hissettiyse de hissetmemiş gibi kız nazını yaptı.

Neyi fisıldıyordu acaba? Yine milletiyle memleketinin sükunetini ve çocuğunun sağlığını mı diliyor? Yüksek taşa gelip arzusunu söylerse sesinin Tanrıya çabucak ulaşacağını düşündüğü için bu mavi taşa geliyordu genellikle.

Canteñir sırnını Kulagerden de saklamaya çalışıyor. Onu aşağıya bırakıp kendisi Ayzada'nın yanına çıkıyor. Onun yanına giderken gözüküyor mu diye arkasına bakındığında da ona şüphe ile hatta "bizim bahadırımız düşmanın kızı ile buluşuyor" dermiş gibi Kulager kulak-

aman koyboso özü biler, - dep bir az külümüş etip, kuçağına ıktap tosüp aldı.

Canteñir eñsegen cıtman bir tereñ dem alıp cıttap, anın sol cak betiñdegi kalın körö koyup dağı bir cıttap:

- Adam öltürgöm, kiyik atkam, duşman kırgam, birok suluu can menen sıyüünü öltürüp körö elekmin, - dep oylonboy coop berdi.

- Bugün katuu küttürdün, köpkö kşçiktirdiñiz go, Baatır aga...

- Ooba, anın da cüyö-cönü bar. Keliñiz, cakın oturuñuz aytıp bereyin, - dep canınan cer körsöttü.

- Menin cigitterim eki cuma boyu Altıñköldü küzöttüp, akkuu kütüştü ele. Oşol akkuular cazda bir kün, küzdö bir kün uçup bara çatışıp Altıñkölgö tünöp ketişet. Oşol akkuunu körüp, anan tilek aytkandar baktuluu bolot deşet. Menin cigitterim oşol akkuunun eköösün teñ atıp kelip, bizge tartuu kılıştı.

- A Siz akkuudan emne tilek tilep cattıñız eken...

- Erkektin caratı bir ele da, nımırkay tilep catam.

- Siz erkek uuldu öz ayalıñızdan kütösüzbü, ce mendenbi, - dep kurç aytıp alıp, Aruuzada kayra uyalgan-sıp oozun tımızın kolu menen capkan boldu.

- Çınımıdı aytsam, men uşunu oylonbopturmun. Kundaydan kütöm. Birok özündön erkek uulduu bolçuday seze berem. Mende uşunday işeniç bar. Emi tuura bir cumadan kiyin bizde Akkuu toyu bolot. Ukmuş oyun-zooktor bolot. Oşonun baarın siz körsöñüz cakşı bolot ele...

- Anda bir cumadan kiyin siz menen bul cerden coluga albayt ekenbiz da.

- Coo-ok. Bir cumadan kiyin biz çındap coluguşçu kün. Men altı ay çıdap kütkön mahabat künübüz. Al toygo men başına cana ayagina gana katışıp koysom boldu. Toy mensiz dele öto beret, birok soğuş mensiz ötpöyt. Oşol künü men özüñüz menen bolom.

Çındap ele eköönün kütkön künü kelerine bir apta kalganın estep, Aruuzadanın ceñil denesin özünün koltuguna ıktap, kulagının aldındağı kalınan cıttap, celkesindegi saamay çaçtarın cıt alışkan kuularda da bir iskep algan-day boldu. Aruuzada küttürböy suroo saldı. Keede çaş kız-darça uşintip suroo bere bermey adatı bar.

- Baatır aga, siz ölümdön korkosuzbu?

- Mep ölümdön korksom, uşintip ölüm talaasında siz menen oturmak belem. Balasız kalgandap korkom, anan el-cerimdi kas-duşmanga tebeletkenden korkom...

- A men ölümdön korkor edem. Uşul beyit talaasına kelatkanda da, ketip baratkanda da denem kaltıraar, edek. Murun bul iyık talaaga Kundaydai tilek kılsam, işke aşat go degen işeniç menen kelçümün. Korksom da kele berçümün. Azır bolso sizge tez ele coluksam dep kelem. Uşul cerdin astında agam da, erim da ölüp catkanın elestetip alıp korkor edem. A emne üçün adamdar ölüşöt?

- Bu carıkkı caralğan ar bir candık, ar bir ösümdük, ar bir adam törölöt, önöt, ösöt, anan ölot. Ak Kuday uşunday caratkan. Al ?muzdaktan kelatkan tagdır uşu.

- Kudaydın mıınday caratkanına Siz makulsuzbu?

- Ooba, makul bolbosko çaram cok. Egerde adamdı ölbös kılıp caratsa, anda makulukka aylanıp ketmek.

- Kantip ele...

- Uşintip ele. Adam balası eñ ele aşıp ketse bir kılıp çaşayt. Anan uşunça az çaşaarıbzı bilip turup biri-biribizdin köñülübüzü kaltırabız, camandık kaalaybız, kırgız menen alattarga okşop biribizdi biribiz öltüröbüz. A egerde ölbös bolup caralsak, degele aybandan da, maku-

larını dik tutup Canteñire bakıyordu. Canteñir ne olursa olsun diye Aruuzadasına yakınlaştı.

- Canınız sağmı, Canzadem?

- Sizin gibi bahadır sağ bırakırsa sağ olacak, sağ bırakmazsa kendisi bilir, diye biraz gülmseyerek kournuna girip karşıladı.

Canteñir, istediğı kokuyu derin bir şekilde nefes alıp kokladığında onun sol

yanadığında benini fark edip yine bir koklayıp:

-İnsan öldürdüm, geyik attım, duşmanı yok ettim fakat can ile aşkı öldürmedim diye cevap verdi.

-Bugün çok bekletip çok geç kaldınız- bahadır ağabey...

-Evet onun sebebi vardır. Gelin yakın oturun konuşalım diye yanından yer gösterdi:

-Benim askerlerim iki haftadır Altıngölde ku bekliyorlardı. O kuular ilk baharda ve son baharda bir gece burda kalırlar. Onları gördüğü zaman dilek dilerlerse istedikleri gerçekleşip bahatlı olur denilir. Benim yiğitlerim o kuuların iki tanesini atıp bize hediye ettiler.

- Siz kuudan ne dileği dilediniz?

- Erkeğin hastalığı tektir, çocuk istiyorum

-Siz erkek çocuğı kendi eşinizden mi istiyorsunuz yoksa benden mi? Diye farkında olmadan söylediğine çekinircesine elleriyle hafif ağzını kapattı.

Gerçeğı söylersem, ben bunu hiç düşünmemişim. Allahtan diliyorum. Fakat senden erkek çocuğun olacağını hissediyorum. Bende böyle inanç vardır. Tam bir hafta sonra bizde ku düğünü olacak. Harika oyunlar olacak. Onları siz görürseniz çok iyi olurdu. ...

O zaman bir hafta sonra sizinle buluşamayacak mıyız?

Yok, o gün bizim bulacağımız gündür. Ben altı ay direnip beklediğim aşk günümüzdür. O düğünün başında ve son kısmında katılırsam yeter. Bizim düğün ben olmadan da geçer. Fakat bensiz geçmez. O gün sizinle beraber olacağım.

Gerçekten ikisinin beklediğı günün geleceğine bir hafta kaldığı düşünerek Aruuzade'nin hafif vücudunu kournuna çekti ve kulağının dibindeki benini koklayıp sırtındaki saçlarını birbiriyle koklaşan kular gibi kokladı. Kanzaada bazen küçük kızlar gibi bunun gibi sorular sorma alışkanlığı vardı.

Bahadır ağabey, siz ölümden korkuyor musunuz?

Ben ölümden korkarsam bu ölüm tarlasında sizinle oturur muydum? Çocuksuz geçmekten korkarım. Ve de vatanımın duşmanın baskısı altında bırakmaktan korkarım.....

Ben ise ölümden korkardım. Bu mezar tarlasına gelirken de giderken de vücudum titrerdi. Eskiden bu kut-sal tarlaya tanrıdan dilekler istesem gerçekleşir mi diye ümitle gelirdim. Korktuğuma rağmen gelirdim. Şimdi ise sizinle çabuk görüşeyim diye geliyorum. Bu yerin altında ağabeyimin ve kocamın cesetleri bulduklarını düşününce korkardım. İnsanlar neden ölürler.

Bu dünyaya gelen her canlı, her bitki, her insan doğar, büyür, gelişir sonra ölürler.Yüce Tanrı böyle yaratmıştır. Yaradılıştan gelen kader böyledir.

Tanrının böyle yarattığına siz razı mısınız?

Evet, razı olmaktan başka çaremiz yok ki. Eğer

luktan da caman bolmok ekenbiz. Oşol sebepten Kudaydın munusuna da şüگیر deş kerek.

- A emnesine makul debeş kerek?..

- Emnesinebi? Adam balası ölorün uç bolboso bir kün murda bilse kalıs bolor ele, ce bolboso men emi cüz cıldan, eki cüz cıldan kiyin bir köz irmemge ele tirilip, kırgız elimdin kantip çaşap catkanın körgüm kelet. Teñir calgap uulduu bolup kalsam, anın urpaktarın da körgüm kelet.

- A meni körgüñüz kelebi? - dep suroo berip kıtkılık-tap külp kaldı.

- A siz canımda turganda degele ölgüm kelbeyt.

- Kiyin biz eköbüzdü çoгуu ele köömp koyuşa ee?

- Çok, cansadaga, sen menden bir top çaş kiçüüsün, sen menden uzak catpaşın kerek. "Sen, menden ımırkay töröp, oşonu bağıp çofoytuşun kerek, - dep Baatır azır baltır et baladay çaşıp, Aruuzadanın bul sözdörü için candüynösü ezilip turdu.

Añgiça ele eköönün mandayındağı molo taşka konup turgan sasık üpüptü körö koyuştu.

- Siz baykap atasızbı, biz dayım uşul cerden colukkai sayım uşul taacı kiygen kuştu köröbüz edim...

-Uşul molo taştın eesi bolso kerek da. Bizde mürzögö ölüktün tuugan-tuuşkandarı kelip turbasa, al cerge ce cılan, ce kuş kelip ee bolup alat dep koyuşat. Bul sasık üpüp da bul cerge kelip ee bolup, tilek kılıp cürsö kerek.

- Kuş emne tilek kılışı mümkün?

- Al dele biz sıyaktuu. Balapapına tıñtkı tilep, ce bol-boso Kudaydan balapan tilep cürüşü mümkün.

- A süygönün izdep cürüşü mümkünbü?

- Anday boluşu da mümkün.

- Anda biz kantip cardam bere alabız?

- Biz aga tiybesek, taş ırıtıpasak, cardam kılğanıbız - oşol. Süygönün özü taap alat.

- Siz kuşka taş ırıtıpasak, tiybesek deysiz. A Siz kaçça ıret alatın kızdarın atasız kaltırıp, kaçça ıret kırıp, öltürgön eleñiz da...

- Ooba, al menin künööm. Men alardı öltürbösöm, alar menin elimdi öltürmök da. Birok, saga oşogo çeyin coluksam balkim alarga tiymek emesmin.

- Sızdın uşul sözüñüzgö miñ alkış. Mından kiyin bizdin elibizge, ansız da ersiz, erkeksiz kalgan alatın eline eç tiybeyt dep işenem. Menin calgız uulum kırgızdardan zapkı körböy turmuş keçiret dep işenem, edim.

Al ekö mınçalık açılıp sırdaşıp, mintip ölümgö çeyin anttaşkan emes ele. Kün Sayan tooloruna çaşınıp, kızgılıtım bağım dat bolup kapganda koş aytıştı. Mahabatka mas bolgon Canteñir bul ıret ıyık taştarga alkış aytıp, tilek kılğandı da unutup, cürögü da, Kulager da alıp uçup, ayılın közdöy atkan ok bolup barattı.

Aruuzada bolso bul ıret üyünö özünçö bir şaydoot kaytıp keldi. Kele catıp bir cumadan kiyinki coluguşuuga kantip kiyinsem dep oy tertetti. Üygö kireeri menen bir cıldan beri kiyilbey catkan sandıktağı saltanat kiyimderin alıp çıgıp, bir cagınan kaygı kütkön bir cıl ötüp ketkenine kubansa, bir cagınan canına teñ car bolor Canteñir Baatır menen colugarına, al anın calgız uulun aman-esen kaltırarına süyünüp cattı. Bayağı Baatır belek kılğan Akak borkoktu alıp çıgıp kökürögünö çenep kördü. Mınday belekti, mınday kiyimdi algaç karmap körip catkandıktan biröönö körgözsö ele culup ketçüdöy koldoru şaşkalak-tayt. Añgiça eri soğuştapaat bolgon uluu abısını kirip

insanı ölmez yarattırsa o zaman insanın canavardan farkı olmazdı .

Nasıl?

Öyle. İnsanoğlu en fazla yüz yıl yaşar. Bu kadar az yaşadığımız halde de biri birimizi üzeriz , kötülük dileriz. Kırgız ile Alatlar gibi birbirimizi üzeriz, birbirimizi öldürürüz. Eğer ölmez olup dünyaya gelirsek hayvandan da, canavardan da kötü olacaktık. Onun için Tanrının böyle yaptığına da şükretmeliyiz.

Nesine tamam dememeliyiz?

Nesine mi? İnsanoğlu en azından ölümünü bir gün önce bilebilseydi adalet olurdu. Ya da ben iki yüz yıldan sonra sadece bir saniye için dirilerek Kırgız halkının nasıl yaşıyor olduğunu görmek isterdim. Tanrının emriyle çocuğum olursa onun nesillerini de görmek isterdim

Beni de görmek ister miydiniz? diye soru sorarak kıkır kıkır güldü.

Ben Siz yanımdayken hiç ölmek istemiyorum.

Sonra biz ikimizi birlikte gömerlerse çok iyi olurdu, değil mi?

Hayır, canım, benden çok gençsin. Senin benden daha çok yaşamam lazım. Senin benden çocukların olacak. Onları büyütmen onlara bakmam gerek. -diye bahadır küçük çocuk gibi gözlerine yaş tutarak Aruuzade'nin dediklerine duygulanıyordu.

O sırada ikisinin karşısındaki taşta bir hüthüt gördüler.

Siz tahmin ediyor musunuz, biz her zaman burada bulduğumuzda bu taş giyen kuşu görürdük.

Bu taşın sahibi olabilir. Bizde ölen insanın mezarını akrabaları ziyaret etmezsele; oraya ya yılan , ya da kuş yerleşir ve sahip olurmuş derler. Bu sasık üpüp da buraya sahip olmayı dilemiştir belki.

Kuş nasıl dilek dileye bilir ki?

Öyle de olabilir.

O zaman biz nasıl yardım edebiliriz?

Biz ona dokunmazsak, taş atmazsak yeter. İşte bizim yardım budur. Aşkını kendisi bulur.

Siz kuşa taş atmazsak dokunmazsak diyorsunuz... kendiniz kaç kere alat kızlarını babasız yaptınız. Kaç kere onları öldürdünüz....

Evet, o benim suçumdur. Ben onları öldürmezsem onlar benim milletimi öldürürlerdi. Fakat, seninle o günden önce tanışsam belki onlara dokunmazdım.

Sizin bu dediklerinize bin bir kere alkışlar. Bundan sonra bizim halkımıza, zaten erkeksiz kalan Alat halkına kimsenin dokunmayacağına inanıyorum. Benim tek oğlum Kırgızlardan zorluk görmeden hayat geçireceğine inanıyorum.

İkisi önceden bu kadar açık konuşup sır paylaşmamışlardı. Ölümüne kadar anlatmamışlardı birbirlerine. Güneş Sayan dağlarına girip gurup vakti olduğunda vedalaşırlar. Aşka şar hoş olan Cantenir bu defa kutsal taşlara teşekkür ederek Dilek tutmayı da unuttu. Kalbi Kulager da uşarak köyüne doğru atılmış ok gibi gidiyordu.

Aruuzade ise bu defa evine o kadar neşeli döndü ki hatta bir hafta sonraki buluşmaya ne giyeceğini hayal etti. Eve girer girmez bir yıldır giymediği sundukadaki törene giyecek süslü giysilerini çıkardı. Bir taraftan

kelip, Aruuzada kiyimlerin da, sarkeştep sayılan borkogun da kayra sandığına salıp cetişe albay kaldı. Ansız da özünçö buk bolup cürgön ele, bugün könlü caydın tünü tolukşup çıkkan tolgon ayday bolup turgandıktan bir tuugan abısına bar düynösün körsötüp sandığın çaçıp, cüröktögü mahabat sırın açıp berdi. Tiginisi işenip işenbey uktu. İşenbeyin dese Canteñir Baatır özü belekke bergin akak borkok aldında turat. Al ele emes Aruuzada azır ele küyöögö ketçüdöy demigip, alıp uçup oturbaybı. Can koybogon can keçti Canteñir baatırın, kırsa tügöngüs kırgız baatırının cürök azdegine ee bolgonu abısının añ-tañ kaltırdı. Birok, Aruuzadanın dele baatır süygöndöy simbatın, suluulugun, ayalzaadaluulugun, akılköylügün tanıp bolboyt. Abısını Oreken katın baarın kılıtıp Aruuzada bolso kiyimlerin bir sıyra ca-zıp, kayra büktöp oturup baarın tökpöy-çaçpay bocurap ak dilden aytıp berip, kiyin ki cumadağı bolo turgan okuyaga toktoldu:

- Bul nersege men argasızdan barıp atam. Al meni altı ay küttü baatır başı menen. Al meni ayagandığı üçün maga da, balama da, bizdin aylıbzga da tiygen cok. A bolbosu mindan altı ay murun ele baarızdı kırıp taştamak. Erim da keçirer. Anın elesin sıyılup bir cıl boyu denemdi erkektin etine tiyizgen cokmun. Birok men ayal-dikka bargan menen, azırınça anın aylına barbaym. Duşmandın kızın apkeldi dep Baatırğa şek kelişi mümkün. Emi bizdin alat elibizge eç kim tiybeyt. Emi bizdin alat cerinde eç soguş bolboyt. Baatırın uşintıp ubada berdi.

Oreken katın Aruuzadanın ar bir ak dilden aytkan sözün bekem esine tutup kaluuga arakettenip, sırtınan kalıp ele anı menen koşo kubanımış etip, ırsayın bolup attı.

Küyöösün da, balasın da kırgızdarga aldırıp, kuyrukcalı tasırayta kırkılgan baytalday bak-taalaydan kurcalak kalıp, orgu-bargı süylögön Oreken emi kantıp kırsa tügöngüs kırgızdardan öç alıp, kıçuusun kandırnuunu oylo- du. Tañga çeyin miñ amal oylop, miñ tüşölüp çıktı. Ertesi keçte özündöy erkek ündüü, erleri soguşta ölgön eki tarsıldagan katını çakırdı. Bul cerdin kempir-kesekteri menen cesir ayaldarı mına uşul üç katından korkuşat. Üçö alarga añgi bolup alışkan. Üçö teñ ar bir sözündö ayal-erkektin uyat denesin koşup sögünüp, oroñ-barañ süylöşöt. Biri-birin "Ütügüpün it cesin", "Şoodasınan şor ketpesin" dep kargaşat. Çaş kelinderdi "erke üağün" dep ataşat. Alarga kayaşa aytkandardı caakka çapap, çaçın culup, kologoy buttarı menen çaş ayaldardın ayaluu cerine tepkenden kayra tartışpayt.

Körgöndör şekşip kalat degen niyette alattardın alakanday ayılan tüşö beriştegi saydın ceegine barıp süylöşüstü. Bolgonun Oreken tacaal tökpöy-çaçpay aytıp berdi:

- Kırgızdın erkekleri katınsaak bolot. Bizdin cesir kelinge kökönö süygönsüp, duşmandın cankeçti Canteñir baatır aşık bolgon imiş. Bul küyöö bala söroy bir ele kolgo tiyse,.. kolkosunan çigarayın. Baatırın cok el - serkesi cok koy. Biri cardan sekirse, baarı sekiret: biri kamalsa, baarı kamalat. Anı maga koygula. Emi beş kündön kiyin kırgızdardın aylında Akkuu toyu bolot eken. Kırgızdar toy bolgondo ebi cok oynop-külüşüp, es-akıldan ketkiçe mas boluşat. Kırgızdar mas bolgondo maldan ayırması bolboy kalat. İlgeri bir toyunda körgönbüz. Alar mas bolgondo malday kögöndöp, malday kılıp aydap ketse bolot. Bul elge ubal cok, bizdin erleribizdi, baldarızdı malday kırışpadı. Uşul Akkuu toyundagi tündü paydalanbasak, kiyin kayra ele bizdi kırışat. Katınsaak, toyçul kırgızdardın kırçañgısı aşınıp kalıptır, katığın bereli. Emi siler, eköönör,

kaygılı bir senenin geçtiğine sevinirse, bir taraftan da canı gibi olan Canteñir Bahadır ile buluşacağına, o onun tek oğlunu sağ bırakacağına seviniyordu. Deminki bahadırın hediye ettiği İnci gerdanlığı. Böyle hediyeyi ve böyle bir elbiseyi ilk kez eline tuttuğu için başkalara gösterirse sanki onlar elinden alacak gibi elleri titriyor. O sıradaki kocası savaşta şehit olan eltisi odaya girdi. Aruuzada giysileri ve borkogunu toplayıp tekara sundukaya koymaya yetişemedi. Zaten çok bunalıyordu. Bugün Keyfi çok iyiydi ve sundukasından herşeyini çıkarıp abısına gösterdi. Bütün aşk sırını açtı. Diğeri de ya inanacağını bilmedi ya inanmayacağını bilmedi. İnanmayayım serser Canteñir bahadırın hediye ettiği inci borkağı önünde duruyor. Hatta Aruuzada sanki hemen şimdi evlenecek gibi çok heyecanlıydı. Onun bu can alan kırgız Bahadırı Canteñir'e aşık olmasına çok şaşırıyordu. Ama , Aruuzada'nın da bahadır sevecek kadar vücudu, güzelliği, kadınsı ve akıllı olduğu görünmüyordu. Abısını Oreken her şeye eleştirili gözlerle bakıyordu. Aruuzada ise, giysilerinin hepsini gösterip tekrar toplayarak herşeyi anlatıyordu. Sonra gelecek haftada olacak olayı anlatmaya başladı.

Ben bunu başka çare olmadığından kabul ediyorum. O, bahadır olmasına rağmen beni altı ay bekledi. Bana acıdığı için bana çocuğuma ve köylülere de dokunmadı. O olmazsa altı ay önce hepimizi yok edeceklerdi. Kocam da anlar ve affedecektir. Onun ruhuna olan saygıyla bir sene boyunca bir erkekle ilişkide bulunmadım. Fakat ben onunla evlensem bile şimdilik onun köyüne giştirmeyeceğim. Düşman kızını getirdi diye Bahadırı körü anlayabilirler. Bundan sonar bizim Alat halkımıza kimse dokunmayacaktır. Bizim topratlarda bir daha savaş olmayacaktır. Bahadır böyle söz verdi.

Oreken hanım, Aruuzada'nın yüreğinden çıkan her sözünü hatırlamaya gayret ediyor gibi yaparak sanki onun mutluluğunu paylaşıyor gibi görünmeye çalıştı.

Kocasını da, oğlunu da kırgızlara teslim eden, yapayalnız kalan Oreken şimdi mkırgızlardan nasıl intkamını almayı düşünüyordu. Sabaha kadar bir hile bulmak için çok düşündüğünden uyuyamadı bile. Ertesi gün kendisi gibi erkek sesli kocaları savaşta ölen iki bayanı çağırıldı. Buradaki kadınların hepsi bu üç duldan korkarlardı. Üçü onları yönetiyorlardı. Üçü de kadın ve erkeğin ayıp yerlerini her sözünde kullana kadınlardı. Biri birlerine karşı da küfür ediyorlardı. Genç gelinlere "şımarık ütügün" derler. Onlara karşı çıkanların yüzüne vururlar saçlarını koparırlar ve ayaklarıyla genç bayanların özel/ kadınsal yerlerine tekme atmaktan da çekinmezlerdi. Görenler şüphe etmesinler diye köyün bir köşesine gittiler ve orada konuştular. Her şeyi Oreken anlatıyordu:

Kırgız erkekleri çapkın olurlar. Bizim dul geline sanki Kökönö'ye aşık olmuş gibi düşmanın bahadırı canngaraç aşık olmuş. Bu damad elimize düşerse gösterelim ona.... Bahadır olmayan bir millet sanki tekesi yok koy gibidir. Birisi kayadan atlasa hepsi atlar: birisi çekilirse hepsi çekilir. Onu bana bırakın. Beş gün sonra kırgızların memleketinde Akkuu düğünü olacakmış. Kırgızlar düğün zamanında çok eğlenirler. Kendilerini unutana kadar sarhoş olurlar. Kırgızlar sarhoş olurlarsa hayvandan

tünü menen tigi Sayan toosunun arki betindegi çoñ alattarga kabar aytkıla. Tırüü kalgan katın-kalaçtarı kural-caraktarın dayardaşıp, erkekçe çopkuttarın kiyinişip, erteñ Akkuu toyu bolot degen tünü bizdin kiçi alattardii aylına kelip tünöşsün. Çakmaktı köbüröök alsın, tamızgıga maldın mayınan köbüröök alışsın. Kırgızdardı kılıç menen kırıp eç kim tügötö algan emes. Birok alardı katinga mas, biylikke mas, baylıkka mas kezinde örttöp tügötsö bolot. Tukumuñ kurut bolgon kırgızdar, erkekteribizdi öltürgönü az kelgensip, kançalagan mal-mülkübüzdü tonop alıştı. Balası ölüp baratkan kırgız katındın ıylap sızdaganın körsöm çokmor tumşuk eñ katınsaak erkekten kıçuum kanganday kıçuum kanat ele., - dep barkıldadı Oreken.

Eki tarsıldak katın tez ele Oreken cemeköydün aytkanına elpek könüp, küügüm talaş Sayan toolorunun arki betindegi çoñ alattarga sapar tartıştı. Cöo kişiğe col eki kün. Ortodo bir kün dayardık körüşsö dağı * eki kündö Akkuu toyuna tuştap kelip kalışı mümkün.

Oreken tacaal üyünü kelip alıp da, canın tınc koyup, cön cata algan çok. Bir kezde özü katıp koygon meñdubananın uusu esine kılıt dey tuştı. Mından köp cıl murun alatın ayaldarın ala basıp ooruganda özdörün özdörü öltürüp, meñdubana, uu korgoşui içip, uugup mert bolgondor köp bolbodu bele. Emi munu kaynatıp uusuna keltirip, anan kantip Aruuzadaga berip, ayal arkıluu cankeçti baatırdı kantip öltürüş kerek -uşunun amalın oylodu. Anüçün, albette, abısını Aruuzadanın bekem işeniçine kirüü kerek. Aruuzada bolso kün sayın kiyimderin bir sıyra kiyip, kayra cıyat, ireti menen büktöyt. Oşol uçurda ögüz beldüü, buka moyui, çacın töböşünö tüygöp Orekep tacaal kirip kelip, adamdan başkaça ak köñül bolup, anın kiyimderine suktanıp, ulam-ulam mak-tamış etet, timele Aruuzadanın aruu baktısın teñ bölüşüp atkansıp. Ayırıkça köör taş menen körköm-dölgön akak borkoktu tağınganda asmandadı tolgon ay tokson cıldızı menen anın kökürögündö carkırap, carık berip turgansıp ukmuş aloolonot. Mındaydı körgöndö kaysı gana ayalzat bolbosun içi küyböy koyboyt. Aruuzadanın canında Oreken katın bayağı karamürtöz münözünön kaytş, Aruuzada külsö koşo küllüp, kılık-tansa koşo kşıktanıp catı.

- Sen bilesiñbi, Aresati, alattar ilgeren kızdarı baş koşkondo tübölük baktılıu bopolu dep bolochok küyöösünö baktı suusun içiret. Al suu miñ türkün çöptön casalat. Al suunu içken erkektin dene boyu tazarıp, sağa degen caman oyu bolso oyu ağarıp, kasiyeti bar suunu çın dilinen içse, oşol ele künü kızdın boyuna erkek bala bütöt dep aytışat.

Ayrıkça, "boyuna bala bütöt" degen söz anın kupağına cağımduu uğıldu.

- Al sıykırduu çöptü kaydan tapsak bolot? Birok bul bizdin eldin saltına kırgız Baatırı köñöt boldu beken.

- Seni çındap süysö köñöör. Emi eç kimge aytpa. İlgeri men baldarımdın toyuna dep saktap cürgön oşol çöptön kalgan ele. Sağa kıybastıktan ele berip catam. Anı Baatır küyöo balabızğa çöp boydon alıp barsañ uyat emespi. Men baarın dayardap, kaynatıp, kooz kumğanğa kuyup bereyin.

- Bul cakşılığınızı unutupasmin. Sizge miñ alkış. Canteñir Baatır munu uksa, baktı suusun içse, anan biz balaluu bolsok abdan süyünöt, - dep naristeçe kubanıp, naristeçe işenip, abısının betinen öptü.

farkı kalmaz. Eskiden bir düğünde kendimiz görmüştüük. Onlar sarhoş olduklarında onları hayvan gibi çekip gitmek mümkündür. Bu millete acıma yoktur. Bizim erkeklerimizi oğullarımızı hayvan gibi yok ettiler. Bu Akkuu düğünü olack geceyi elimizden kaçırılmayalım. Çapkın kırgızlara gösterelim hadi! Şimdi siz ikiniz gece boyunca Sayanın öteki tarafındaki büyük alatlarla haber verin. Hayatta kalan kadınları erkek gibi silahlansınlar ve düğüne 1 gün kala bizim küçük alatlar köyüne gelsinler. Ateşi çok alsınlar tutuşturmak için kullanılan yağ için hayvan yağsından oldukça çok sayıda alsınlar. Kırgızlık kılıçla kimse yok edememiştir. Fakat, onlar kadına, iradeye ve zengikten sarhoş gibi oldukları zaman (onların eline irade kadın ve zenginlik vererek) yok etmek mümkündür. Nesli tükenen kırgızların kadınlarının ağlamasını duyarsam ne kadar mutlu olurum..." dedi Oreken. İki kadın hemen Orekenin dediklerine katılıp akşam üstü Sayan dağının öteki tarafına yola çıktılar. Yayan yürüyene iki günlük yoldur. Arada bir gün hazırlık yaparlarsa iki günde Akkuu düğüne yetişir gelirler.

Oreken evine gelip de canını rahatlatıp yatamadı. Aniden kendisinin sakladığı avratotunun zehri aklına geldi. Bundan çok sene önce alatın kadınlarına ala hastalığı yayıldığında bayanların çoğu bu zehri içerek kendilerini öldürmüşlerdi. Şimdi bunu nasıl Aruuzada'ya vermeyi ve Cangaraç'a bunu nasıl içirmeyi düşünüyordu. Bunları gerçekleştire bilmek içi elbette abısını Aruuzada'nın güvenini kazanmalıydı. Aruuzada ise hergün törene giyecek olduğu giysilerini giyiyordu ve tekrar sundukasına koyuyordu. O an öküç gibi kocaman saçlarını tepesine toplayan Oreken velveli girdi odaya. Çok neşeliydi. Onun kıyafetlerine çok ilgi göstererek onun onlara gıpta etmiş gibi görünmeye çalıştı. Özellikle, İnci boncuğunu taktığında onu çok övdü, kendisine çok yakıştığını ve gıpta ettiğini ve böyle bir boncuğun her kadının ilgisini çekeceğini söyledi. Aruuzada'nın yanında Oreken hanım evvelki kötümserliğini yitirdi ve sanki onun yakın arkadaşı gibi o güldüğü zaman onunla beraber güliyor nazlandığı zamanda nazlanıyordu.

- Sen biliyor musun, Aresat'i, Alattar eskiden kızlar evlendiğinde ebeiye bahtlı olalım diye olacak kocasına baht suyunu içirirlermiş. O su bin çeşit ottan yapılır. O suyu içen erkeğin vücudu temizlenir ve sana karşı kötü düşünceleri varsa kaybolurmuş. Ve erkek o suyu içtiği gün kızla beraber olursa kız hamile kalır derler.

Ayrıca "hamile kalır" sözü Aruuzada'nın kulağına hoş geldi.

O mucize otu nereden bulabiliriz? Fakat büzim milletin geleneğine kırgız bahadırı uyacak mı?

Eğer seni gerçekten seviyorsa uyar. Sen kimseye söyleme. Eskiden beri ben oğullarımın düğüne diye sakladığı ot var. Sana onu esirgmeden vereyim. Onu bsahadıra ot şeklinde götürürsen ayıp olur. Ben onu temizleyip kaynatıp hazır olunca sana vereyim.

Bu iyiliğinizi unutmayacağım. Size binbir kereteşekkür ediyorum Canteñir Bahadır bunu duyarsa, baht içerse sonra cocuğumuz olunca çok mutlu olur.- diye küçük çocuk gibi sevinerek Oreken'in yanağından öptü.